

Klima og Miljødepartementet
Pb. 8013 dep
0030 Oslo

Oslo den 4. desember 2014

Ulveforvaltningen – innspill fra NORSKOG

NORSKOG viser til invitasjonen til å gi innspill i forhold til regjeringens arbeid med ulvesone og bestandsmål, som skal legges frem for Stortinget.

Vårt primære standpunkt er at den genetisk russiske ulven som vi har i Norge ikke er truet. Den er geografisk svært utbredt, eksisterer i et stort antall og kvalifiserer på ingen måte til et norsk ansvar, noe som også er juridisk avklart. Norge befinner seg i periferien av populasjonens utbredelse og norske handlinger påvirker bestanden i liten grad. Dette tilsier at Norge kan og må legge vekt på å dempe de negative konsekvenser av ulvepopulasjonen. NORSKOG mener at de økonomiske ressursene som rettes inn mot ulike aspekter av ulveforvaltningen går på bekostning av kritisk viktige oppgaver i naturforvaltningen. Herunder kartlegging av eksisterende norske arter som i dag er ukjente. Norge er i en særstilling i forhold til omfanget av utmarksbeite og verdien på jaktressursene. Ulven er derimot en trussel mot f.eks villrein som *er* en vedtatt norsk ansvarsart, og indirekte mot rødlistede beitebetingede arter, som følge av at beitebruk ikke lar seg kombinere med ulv. Satt i sammenheng mener NORSKOG derfor at ulven representerer en utfordring for miljøarbeidet uten at konsekvensene av dette er utredet, samt overfor forutsetningene for verdiskapingen i næringssvake områder av landet.

I det videre forholdet NORSKOG seg til gjeldende rovviltpolitikk, og underbygger i fortsettelsen følgende standpunkter:

1. NORSKOG mener ulvesonen bør oppheves.
2. Jaktbasert reiseliv må være berettiget kompensasjon.
3. Måleparameteren for ulv i Norge bør være «familiegrupper».
4. Grenseoverskridende familiegrupper må regnes med i norsk bestandsmål.
5. Lisensjakt på ulv må kunne gjennomføres også innenfor ulvesonen.
6. Miljøforvaltningen har ikke tilstrekkelig lokal tillit.
7. Familiegrupper innenfor og utenfor sonen må telle likt ift. bestandsmål.
8. Rovviltmyndene må gis det handlingsrommet som er tiltenkt.

Innledning

Innledningsvis vil NORSKOG understreke at det er stor forskjell mellom det bildet som rapporten fremstiller av situasjonen, og den virkeligheten de som driver i næringen opplever i praksis. Fra å være en sjeldenhet, har det å se ulv i jakta nærmest blitt en relativt vanlig opplevelse innenfor sonen. Det vekker på ingen måte lenger oppsikt at jaktlag har ulv i drevet, mens det for 10 år siden var en liten sensasjon. Forvaltningens forsøk på å etablere en feilaktig en virkeligsbeskrivelse går på bekostning av den helt nødvendige tilliten som må finnes mellom sentrale styresmakter og berørt befolkning. Manglende tillit utløser utvilsomt konflikt, noe det er en uttalt målsetting å redusere.

NORSKOG mener det er en alvorlig mangel ved rapporten at den mangler en kort oppsummering om bestandsutviklingen for ulv. Det henvises til den vedlagte Skandulv-rapporten, og overlater til leseren å tolke situasjonen. Vår fortolkning av tilstanden er at ulven er i eksplosiv vekst, noe som med kunnskap om mønster og hyppighet av grenseoverskridende vandringer må tas i betraktning ved vurdering av hvorvidt en sone skal opprettholdes.

NORSKOG mener ulvens påvirkning på utøvelsen av elgjakt og elgforvaltning generelt er svært lite hensyntatt. Dette skal etter vår vurdering ha direkte innvirkning på bestandsmål og spørsmålet om hvorvidt ulvesonen bør videreføres. Derfor finner NORSKOG det svært alvorlig og kritikkverdig at det faglige grunnlaget på dette feltet er ytterst lettvent omtalt og tilnærmet uegnet for å underbygge et faglig resonnement. Dokumentet inneholder en halv side om hvordan ulven påvirker elgjakta, og det som faktisk står der er så generelt at det ikke har noen praktisk verdi.

NORSKOG mener at ulvesonen bør oppheves

Vår erfaring med ulv understøttes av fagrapporter, og viser at ulven har særlig to vesentlige aktiva – den er blant verdens mest utbredte arter og er svært tilpasningsdyktig. I tillegg vet man at den genetisk tilhører den russiske bestanden og at den jaktes intensivt som følge av de utfordringene den påfører samfunnene. NORSKOG har lenge arbeidet på Balkan, blant annet med naturbasert reiseliv, og erfaringen er at det er tilnærmet umulig å basere høyt tiltrengt verdiskaping med utgangspunkt i viltressursene i områder med høy tetthet av ulv. Dette er helt parallelt med erfaringene under hjemlige forhold. Vår erfaring er at ulv har tilnærmet samme atferd og påvirkning på omgivelsene enten den lever i skogen ved Kongsvinger eller i fjellene i Montenegro. Med kjennskap til situasjonen for mennesker og dyr i disse områdene er det vanskelig å ta på alvor de ulike henvisningene om suksessrike tiltak for sameksistens mellom ulv og øvrig fauna i deler av verden som folk flest ikke kjenner. Ulven har et langt større revir enn det som kan fanges opp av en ulvesone, samtidig som det gir rovviltneidene en nærmest umulig oppgave med å forvalte enkeltgrupper av arten etter faglige prinsipper. Sett i sammenheng med manglende lokal tillit til fagforvaltningen, gir dette grunnlag for en oppfatning av at det er legitimt å ty til selvtækt. En avvikling av sonen er derfor ønskelig, og vil bidra til en forenkling og avbyråkratisering av forvaltningen.

Jaktbasert reiseliv må være berettiget kompensasjon.

Dette punktet er et grunnleggende krav for å akseptere en politisk beslutning om å ha ulv i Norge. NORSKOG har lang erfaring med naturbasert reiseliv både i og utenfor landet. Dette var også bakgrunnen for at organisasjonen i 2000 fikk i oppdrag å utarbeide et erstatningssystem for tapte jaktinntekter som følge av ulv. Oppdraget ble gitt av det daværende Direktoratet for Naturforvaltning. Rapporten beskrev i detalj hvordan en statlig leieordning av jaktterreng burde utformes, for å kompensere for tapte jaktinntekter. Ordningen skulle prøves ut og Stortinget bevilget i to omganger penger til en prøveordning. Myndighetene valgte imidlertid å bruke pengene på en løsning som på ingen måte lignet vår foreslåtte modell, hvorpå man konkluderte med at ordningen ikke fungerte som planlagt. Evalueringen av tiltaket, som ble utført av Statens Landbruksuniversitet i Sverige, påpekte også dette, men det ble ikke bevilget ytterligere penger til å teste ordningen i den form som opprinnelig var foreslått fra NORSKOG.

Det er viktig å være klar over at jaktprodukter ofte selges som pakkede produkter som inneholder overnatting, bevertning, guiding mm. Det økonomiske tapet som påføres aktører i næringen overstiger flere ganger kjøttverdien. For å kunne tilby slike opplevelser er det ofte gjort investeringer i nødvendige fasiliteter for å traktere kundene, noe som gjør situasjonen enda mer uholdbar. Blant våre medlemmer er det store inntekter som årlig tapes som følge av situasjonen. I tillegg kommer tap på investeringer.

Verdien av jaktressursene i Norge er høyere enn i f.eks Sverige, og er verdier som regnes med ved verdsettelse av eiendommer som selges. Selv om viltet er eierløst så er jaktrettigheten knyttet til eiendom og gjenspeiles i beviselig i prisen som eieren har betalt. Når det gjøres et politisk vedtak om å utvikle og konsentrere ulvebestanden i avgrensede geografier på tilnærmet permanent basis, er det derfor et tiltak som aldri kunne vært forutsett, og grenser tett opp mot ekspropriasjon. Forståelsen for betydningen og problematikken rundt viltressursene oppfattes som nærmest fraværende. Dette bidrar markert til en situasjon der besluttede myndigheter stiller seg selv i et lys som er svært uheldig for rovdyrforvaltningen. I denne sammenhengen bør det også nevnes at enkelte lokale roviltkontakter bidrar aktivt til å forsterke oppfatningen av en myndighet som verken har ønske om eller vilje til å klarlegge faktiske forhold, eller finne praktiske løsninger på utfordringene. I rapporten refereres Det eksempelvis til holdninger til ulv i befolkningen generelt, mens det ikke er gjort noen undersøkelser blant jegere eller grunneiere om hvordan ulven påvirker selve jaktutøvelsen og hvor mange som slutter å jakte på grunn av ulv.

Rapporten sier ingenting om hvordan utviklingen i ulvebestanden har påvirket inntektene fra jakt og jaktbaserte reiselivsprodukter. Det er en kjensgjerning at svært mange innenfor sonen har sluttet å jakte med løs hund. Dette er den klart viktigste jaktformen når det gjelder jaktturisme fordi dette skaper et ettertraktet jaktprodukt. At mange slutter med denne jakten skyldes både risikoen for å miste hunden og at elgen ikke lengre står for hunden. Båndhundjakt er ikke på langt nær like attraktivt, noe som markert svekker etterspørselen etter et tidligere lett omsettelig produkt. Elgen fordeler seg nå for øvrig gruppevis i terrenget, noe som gjør jakta uforutsigbar og svært varierende fra jaktfelt til jaktfelt. Dermed kan ikke jaktrettshaver ta sjansen på å tilby produktet, rett og slett fordi man ikke vet hva man kan tilby. I tillegg har harejakt og rådyrjakt som foregår med løs halsende hund blitt svært risikabelt for hunden og vanskelig å selge innenfor sonen. Det er en kjensgjerning at denne type hunder jevnlig blir drept, noe eieren naturlig nok frykter.

Måleparameteren for ulv i Norge bør være «familiegrupper»

NORSKOG mener antall familiegrupper er enkelt å registrere på en kostnadseffektiv måte og gir tilstrekkelig sikkerhet for en hensiktsmessig forvaltning. Både ressursbruken, metodikken og forvaltningen i fortsettelsen vitner i dag om en påtatt kriseoppfatning som vanskelig kan underbygges biologisk eller miljøfaglig. Dagens ulveforvaltning forutsetter et presisjonsnivå i feltarbeidet som er uforholdsmessig kostnadskreven og lite hensiktsmessig.

Grenseområdene har og vil alltid ha en overlappende bestandssituasjon som ikke kan betraktes isolert for Norge. I dette bildet er det tilstrekkelig å holde oversikt over antall familiegrupper for uten at man baserer forvaltningen på troverdige fakta.

Grenseoverskridende familiegrupper må regnes med i norsk bestandsmål.

NORSKOG finner det ulogisk at bare helnorske grupper skal telles med i bestandssituasjon for en art med store geografiske vandringer i et grenseområde. Det har ikke fremkommet gode forklaringer på en slik praksis og NORSKOG mener dette forholdet snarest må avklares på en faglig forankret måte. Dagens metode fremstår som løsrevet fra både kunnskap og erfaring som man har med arten. Det forventes en faglig etterrettelighet i dette arbeidet som vi til tider oppfatter som haltende. NORSKOG vil eksempelvis påpeke at man stedvis kan mistenke en bevisst sortering av data for å fordreie faktagrunnlaget. Rapporten peker eksempelvis på at det ikke har vært noen dramatisk nedgang i antallet felte elg i kommuner innenfor ulvesonen (figur 22 s 46). Her har man for det første utelatt tallene for 2013 (som er fullt tilgjengelig i hjorteviltregisteret). Det har til informasjon skjedd en dramatisk utvikling i antallet ulv nettopp i de siste to åra. I tillegg er det naturligvis slik at en rekke kommuner innenfor ulvesonen (f. eks. Oslo, Asker, Bærum, Lørenskog, Nesodden, Oppegård, Rælingen, Skedsmo) ikke har noe særlige innslag av ulv, og dermed bidrar til å vanne ut resultatene.

NORSKOG har sett på kommunene Eidskog, Kongsvinger, Grue og Trysil, som er de kommunene i Hedmark som i sin helhet ligger innenfor sonen. Der ser tallene slik ut:

	2009	2010	2011	2012	2013
Sett elg pr jakt dag	0,43	0,42	0,40	0,36	0,34
Felte elg	1947	1940	1833	1753	1681

Dersom man ser på de områdene hvor det faktisk finnes ulv er trenden med andre ord ganske tydelig. Rapporten burde også ta med tall for fellingsprosent og utbytte pr. jakt dag i de mest berørte områdene.

Lisensjakt på ulv bør kunne gjennomføres også innenfor sonen

Miljøforvaltningen mener omfanget av ulovlig jakt på ulv er svært omfattende. NORSKOG understreker at organisasjonen tar sterk avstand fra denne formen for selvtukt. Når ellers lovlydige mennesker tar ulovligheter i bruk er det imidlertid et signal om avmakt i forhold til egen situasjon. NORSKOG mener lisensjakt må tillates innenfor sonen og ta over for den ulovlige beskatningen som det ofte vises til.

Miljøforvaltningen har ikke tilstrekkelig lokal tillit.

I avsnittet om hunder drept av ulv ble det i 2013 registrert 3 ulvedrepte hunder. Selv i enkelte og avgrensede distrikter alene kjenner man til det flerdobbelte av slike tilfeller. Dels skyldes dette at jegere boikotter innrapportering, på lik linje med ulveobservasjoner og sportegn. Det

er en utbredt oppfatning at det ikke er tillit informasjonen som oversendes, og det oppstår et stadig større gap mellom den offisielle informasjon og hva lokalbefolkningen oppfatter som korrekt informasjon.

NORSKOG beklager naturligvis at dette har blitt en kultur i jegermiljøene. Det er alvorlig at informasjonen underrapporteres. Men det er allikevel langt alvorligere at tilliten mellom de berørte og forskning/forvaltning er så dårlig at dette skjer. Inflasjonen i teoretiske og marginalt nyttige prosjekter omhandlende ulv bidrar klart til å forsterke disse holdningene. Som et høydepunkt i dette bildet registrerer NORSKOG at det er brukt ressurser på å undersøke om det var ulven som oppsøkte hunden eller motsatt i innrapporterte tilfelle.

Familiegrupper innenfor og utenfor sonen må telle likt ift bestandsmål

NORSKOG finner det helt ulogisk at familiegrupper utenfor sonen verken skal jaktes eller kvalifiserer til å medregnes i bestandsmålet. Denne håndteringen gir en oppfatning av at sonen brukes slik det til enhver tid måtte passe seg, og underbygger vårt primærstandpunkt.

Rovviltnemdene må gis det handlingsrommet som er tiltenkt.

NORSKOG er representert i det sentrale kontaktutvalget for rovvilt og registrerer den frustrasjonen som finnes blant rovviltnemdene i forhold til overstyring fra Miljøverndepartementet. Nemdene må ha styringsrett innenfor sine tildelte områder ut fra en planmessig forvaltningsstrategi ut over det enkelte år. Slik NORSKOG oppfatter situasjonen i dag er en av de tilfeldige variablene i utvalgenes arbeid risikoen for overstyring fra sentrale myndigheter. Denne umyndiggjøringen av nemdene, som allikevel utad må stå til ansvar for beslutningene, er etter vårt syn uholdbar.

Med vennlig hilsen
NORSKOG

Gaute Nøkleholm
(Assisterende direktør)